
Ministerstwo Gospodarki
DEPARTAMENT ANALIZ I PROGNOZ

Warszawa, 8 grudnia 2009 r.

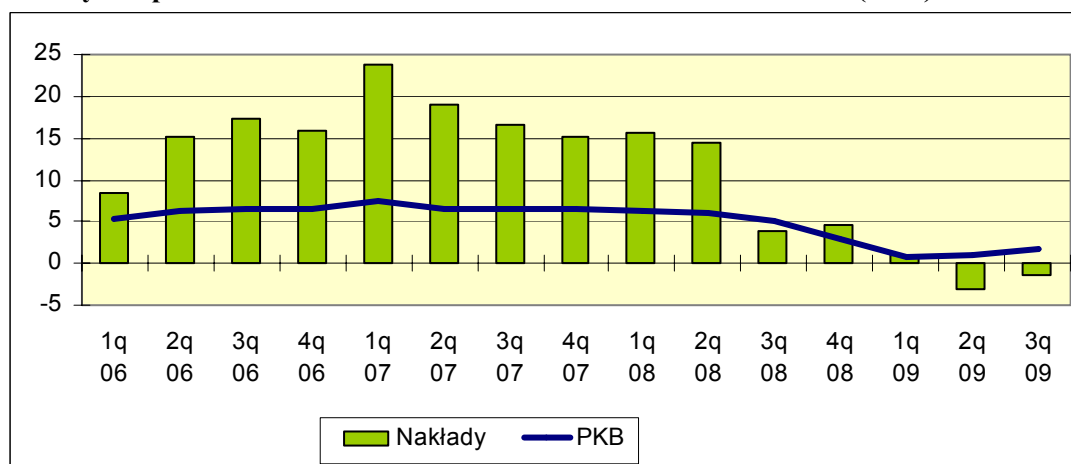
Informacja
na temat inwestycji przedsiębiorstw w okresie I-IX 2009 roku

1. Wstęp

Negatywne skutki globalnego kryzysu ekonomicznego polska gospodarka odczuwa od III kwartału 2008 roku. Skutki te dotyczą m. in. osłabienia dynamiki PKB, spożycia, handlu zagranicznego, a także działalności inwestycyjnej.

Od początku 2006 roku, aż do III kwartału 2008 roku (przez jedenaście kolejnych kwartałów) tempo wzrostu PKB w naszym kraju kształtowało się na poziomie przekraczającym 5%. W okresie tym notowano także dynamiczny wzrost inwestycji, a tempo wzrostu nakładów brutto na środki trwałe było kilkukrotnie wyższe od tempa wzrostu PKB. Przez osiem kolejnych kwartałów (od II kwartału 2006 roku aż do I kwartału 2008 roku) tempo inwestowania przekraczało 15% (w I kwartale 2007 roku osiągnęło swe apogeum – 23,8%). W II kwartale 2008 roku nakłady inwestycyjne zwiększyły się o 14,5%. Zwiastunem nadchodzącego do Polski kryzysu było gwałtowne osłabienie działalności inwestycyjnej w III kwartale 2008 roku. Tempo inwestowania spadło do 4,0%. Niskie tempo wzrostu notowano także w dwóch kolejnych kwartałach, odpowiednio 4,5% i 1,0%. W II kwartale 2009 roku odnotowano spadek inwestycji o 3,0%, a w III kwartale o 1,5%. Spadek inwestycji w II kwartale był wprawdzie głębszy niż w kwartale III, lecz liczony był on do relatywnie wysokiej bazy, w przeciwieństwie do spadku z III kwartału. W efekcie nakłady poniesione w II kwartale były wyższe od poniesionych przed dwoma laty o 11,1%, a w III kwartale tylko o 2,4%. W okresie trzech kwartałów 2009 roku nakłady inwestycyjne spadły o 1,4%.

Zmiany tempa wzrostu PKB oraz nakładów brutto na środki trwałe (w %)



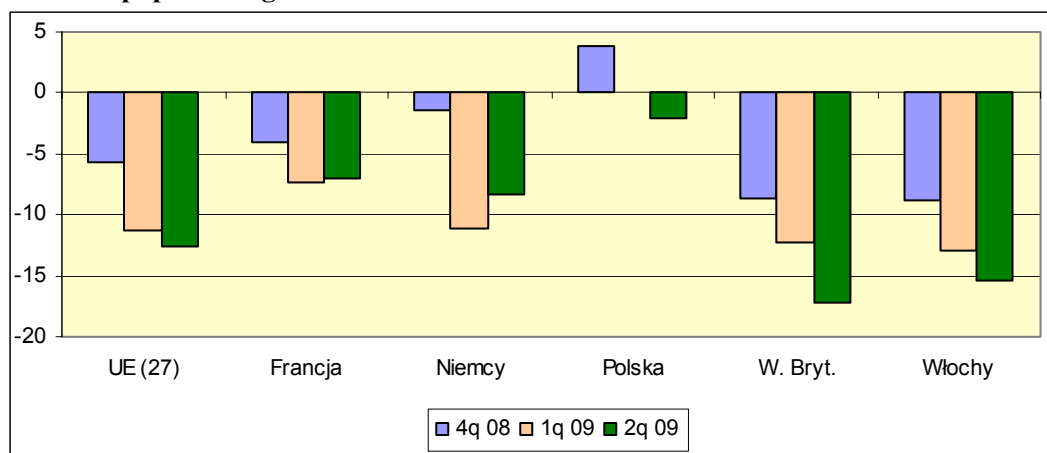
Źródło: GUS

Wraz ze zmniejszającą się dynamiką inwestycji następuje także zmniejszenie dynamiki PKB. Jednak sytuacja gospodarcza naszego kraju na tle innych państw Unii Europejskiej, w których notowane są głębokie spadki PKB i inwestycji przedstawia się korzystnie.

Spadek PKB w UE (27) następuje niezmiennie od IV kwartału 2008 roku. W I oraz II kwartale 2009 roku spadek wynosił ok. 5%. W naszym kraju w tym okresie następował niewielki wzrost PKB. W II kwartale Polska była jedynym państwem UE (27) mogącym pochwalić się wzrostem PKB.

Bezwzględny spadek nakładów inwestycyjnych ma miejsce w UE (27) od III kwartału 2008 roku. W dwóch pierwszych kwartałach bieżącego roku nakłady obniżyły się o ponad 10%. W II kwartale 2009 roku inwestycje w W. Brytanii i Włoszech zmniejszyły się o ponad 15%¹.

Zmiany nakładów brutto na środki trwałe w okresie IV kwartał 2008 - II kwartale 2009 w Polsce, UE (27) oraz największych państwach UE (27) w % w stosunku do analogicznego kwartału poprzedniego roku



Źródło: Biuletyn Statystyczny nr 10/2009 GUS, na podstawie danych Eurostat

2. INWESTYCJE PRZEDSIĘBIORSTW W I PÓŁROCZU 2009 R.²

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne w okresie I-IX 2009 roku wyniosły 64,3 mld zł i były realnie niższe o 9,4% od poniesionych w analogicznym okresie ubiegłego roku. Nakłady na budynki i budowlę wzrosły o 2,1%, na maszyny i urządzenia zmniejszyły się o 10,5%, a na środki transportu spadły aż o 38,2%.

W wyniku tak znacznych różnic w dynamice nakładów na poszczególne grupy środków trwałych, nastąpiły istotne zmiany w strukturze nakładów. Udział budynków i budowlę wzrósł (w cenach bieżących) z 37,4% do 40,8%, udział maszyn i urządzeń wzrósł z 49,1% do 49,7%, a partycypacja środków transportu spadła z 12,4% do 8,4%.

W przemyśle nakłady inwestycyjne wzrosły o 0,1%³. Nakłady zwiększyły się w trzech sekcjach przemysłu:

- w górnictwie i wydobywaniu o 18,6% (w tym w wydobywaniu węgla kamiennego i brunatnego o 26,9%),

¹ Biuletyn Statystyczny nr 10/2009 GUS, na podstawie danych Eurostat

² Informacja dotyczy podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób

³ Wzrost nakładów w przemyśle i sekcjach oraz działach liczony jest w cenach bieżących

- w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę o 3,9%, oraz
- w dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami oraz rekultywacji o 67,7%.

Jedyną sekcją przemysłu, w której odnotowano spadek nakładów (o 8,8%) było przetwórstwo przemysłowe.

W pozostałych sekcjach (pozaprzemysłowych) nakłady zmniejszyły się:

- w budownictwie o 6,0%,
- w handlu i naprawach pojazdów samochodowych o 0,8%, a
- w transporcie i gospodarce magazynowej o 13,4%.

Efektom różnokierunkowej dynamiki inwestycji w sekcjach gospodarki były zmiany struktury nakładów inwestycyjnych. W nakładach ogółem zwiększył się udział przemysłu z 58,6% do 62,3%. Wzrósł udział górnictwa i wydobywania z 4,4% do 5,6%, wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę z 10,9% do 12,1%, dostawy wody, gospodarowania ściekami i odpadami z 3,5% do 6,2% oraz handlu i napraw pojazdów samochodowych z 11,2% do 11,8%. Partycypacja budownictwa pozostała na poziomie ubiegłorocznym (3,3%). Zmniejszył się natomiast udział przemysłu przetwórczego z 39,8% do 38,6% oraz transportu i gospodarki magazynowej z 7,7% do 7,1%.

Spośród 22 analizowanych działów przemysłu przetwórczego wzrost nakładów wystąpił w czterech. Najwyższy wzrost notowano w produkcji koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 101,2%) oraz produkcji komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 28,2%). Mniejszy wzrost inwestycji odnotowano jeszcze w produkcji papieru oraz w poligrafii. **Spadek nakładów miał miejsce w osiemnastu działach.** W największym stopniu zmniejszyły się nakłady w produkcji wyrobów z drewna (o 54,7%), produkcji wyrobów tekstylnych (o 51,0%), produkcji napojów (o 42,3%) oraz produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 41,2%). Spadek nakładów nastąpił także w dwóch największych działach przemysłu przetwórczego: w produkcji artykułów spożywczych (o 18,7%) oraz produkcji pojazdów samochodowych (o 13,4%).

Według klas wielkości przedsiębiorstw (w skali gospodarki) nakłady zwiększyły się w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 1000 osób o 5,3%. W pozostałych klasach wielkości nakłady zmniejszyły się, w podmiotach o liczbie pracujących od 250 do 1000 osób o 18,1%, a w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących od 50 do 249 osób o 11,7%.

Inwestycje rozpoczęte

Przedstawione powyżej informacje dotyczące zmniejszenia poniesionych przez przedsiębiorców nakładów inwestycyjnych w okresie I-IX 2009 roku nie dają pełnego obrazu ograniczenia działalności inwestycyjnej w bieżącym roku. Istotną część wydatków dotyczyła bowiem inwestycji kontynuowanych, wymagających ich ukończenia i jedynie w niewielkim stopniu była związana z ocenami przedsiębiorców w zakresie perspektyw rozwojowych. O ocenie perspektyw rozwoju firm świadczą inwestycje rozpoczynane i ich wartość kosztorysowa. Wielkość tych inwestycji, niezależnie od ocen perspektyw rozwojowych, zdeterminowana jest sytuacją finansową przedsiębiorców (w warunkach polskich podstawowym źródłem finansowania inwestycji są środki własne) oraz dostępnością kredytów bankowych. Przy analizie wielkości inwestycji rozpoczętych w okresie I-IX 2009 roku należy mieć na względzie powyższe okoliczności.

W ciągu trzech kwartałów 2009 roku rozpoczęto 104,9 tys. zadań inwestycyjnych, o 3,5% mniej niż przed rokiem. Około 50% rozpoczętych inwestycji stanowiły przyłącza energetyczne i gazowe o niewielkiej jednostkowej wartości kosztorysowej. Wartość kosztorysowa rozpoczętych inwestycji wyniosła 25,7 mld zł i była niższa o 19,0% od ubiegłorocznej. W przemyśle wartość kosztorysowa (17,6 mld zł) obniżyła się o 12,8%. W górnictwie i wydobywaniu wzrosła o 54,2%, a w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz parę wodną i gorącą wodę o 9,7%. W dwóch pozostałych sekcjach przemysłu nastąpił spadek, w przemyśle przetwórczym o 50,8%, a w dostawie wody, gospodarowaniu ściekami, odpadami i rekultywacji o 15,1%. W budownictwie odnotowano spadek o 3,1%, w handlu naprawach spadek o 37,3%, a w transporcie i gospodarce magazynowej wzrost o 102,1%.

Wśród działów przemysłu przetwórczego wzrost wartości kosztorysowej odnotowano jedynie w produkcji komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 70,5%). Ponad 50-procentowe spadki wartości kosztorysowej odnotowano w: produkcji koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (prawie 85%), produkcji papieru (80,0%), produkcji metali (ponad 75%), a także produkcji pozostałego sprzętu transportowego i produkcji mebli (w obu przypadkach ponad 55%). Duże spadki miały miejsce w dwóch największych działach: w produkcji artykułów spożywczych o 26,7% i w produkcji samochodów o 31,2%.

Potencjalne możliwości samofinansowania inwestycji

Potencjalne możliwości samofinansowania inwestycji w okresie I-IX 2009 roku w porównaniu z analogicznym okresem 2008 roku zwiększyły się. Nadwyżka inwestycyjna wzrosła o 3,7%⁴. Relacja nakładów inwestycyjnych do nadwyżki inwestycyjnej obniżyła się z 56,6% do 51,3%.

w mld zł				
L. p	Treść	I-IX 2008	I-IX 2009	%
1	Wynik netto (3-2)	63,7	60,0	94,2
2	Strata netto	11,0	16,2	147,3
3	Zysk netto	74,7	76,2	102,0
4	Amortyzacja	45,9	48,9	106,5
5	Nadwyżka inwestycyjna (3+4)	120,6	125,1	103,7
6	Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)	68,3	64,3	94,1
7	Relacja w % (6:5)	56,6	51,3	x

*

*

*

W badanym okresie banki zaostrzyły kryteria przyznawania kredytów dla przedsiębiorstw (szczególnie dla małych i średnich). Ograniczone zostały zatem możliwości pozyskiwania środków ze źródeł zewnętrznych na finansowanie inwestycji. Jednocześnie nastąpił niewielki wzrost nadwyżki inwestycyjnej, co skutkowało zwiększeniem potencjalnych możliwości samofinansowania inwestycji. Mimo zwiększonych możliwości finansowania inwestycji ze środków własnych (podstawowe źródło finansowania) zmniejszeniu uległy jednak zarówno poniesione w okresie I-IX nakłady inwestycyjne, jak również wartość kosztorysowa inwestycji noworozpoczynanych. W przedstawionej sytuacji można stwierdzić, iż o ograniczeniu działalności inwestycyjnej zdecydowały głównie pesymistyczne przewidywania przedsiębiorców odnośnie perspektyw rozwojowych.

⁴ Nadwyżka inwestycyjna to suma zysku netto i amortyzacji.